

D A T A
D E T O X
X Y O U T H

Proizvodi

**TACTICAL
TECH**

#datadetox

Javite nam što mislite! Želimo čuti mišljenje mladih ljudi, edukatora i roditelja! Šaljite nam vaše povratne informacije i priče. Za više informacija, posjetite datadetoxkit.org/hr/families.

U suradnji s

Funded by
the European Union

DIGITALNA
PRIVATNOST

Paket za detoksikaciju podataka vaš je vodič kroz svijet vaših osobnih podataka. Zašto svi neprestano pričaju o tome? Kako izgleda? I kako podatke možete zauzdati?

ZAUZDAJTE SVOJE PODATKE

... jer bježe od vas

Možda vam se ne čini velika stvar što tvrtke znaju određene detalje o vama. Koga briga jeste li ljubitelj Baby Yode ili što gledate više videozapisa mačaka nego ljudi?

Problem je u tome što se događa s vašim podacima. S vremenom vaše internetsko ja poprima vlastitu osobnost, s vlastitim navikama, sviđanjima, nesviđanjima i tajnama. Vaše drugo ja se može odmetnuti i završiti u rukama 'posrednika podataka' - tvrtki koje zarađuju od uvida u vaše podatke.

Započnimo!

Proizvodi

TACTICAL
TECH

datadetoxkit.org
#datadetox

1

PRETRESITE SVOJE APLIKACIJE

Aplikacije koriste dragocjene gigabajte prostora za pohranu i trajanje baterije, ali mogu i prikupljati podatke - čak i kad ih ne upotrebljavate. Ako se riješite nekoliko aplikacija smanjit ćete tragove podataka i uštediti na trajanju baterije i prostoru za pohranu. Bonus!

Hej!

Ako nemate pametni telefon, uparite se s nekim, tko ga ima.

Isprobajte ovu aktivnost kako biste provjerili jeste li hrčak koji skuplja aplikacije:

Prvo pokušajte pogoditi koliko aplikacija imate na telefonu (ne zavirujte!).

BROJ APLIKACIJE:

Sada izbrojite koliko aplikacija zapravo imate:

BROJ APLIKACIJE:

Zapitajte se koliko vam tih aplikacija stvarno treba. Zatim prođite kroz njih i izbrišite neke. Evo kako:

Hej!

Ako niste sigurni oko brisanja aplikacije, zapitajte se možete li je umjesto toga koristiti u pregledniku?

Android: Postavke → Aplikacije → Odaberite aplikaciju koju želite deinstalirati → Deinstaliraj

iPhone: "Pritisnite aplikaciju koju želite izbrisati i odaberite "Izbriši aplikaciju"

2

ZNA LI VAŠ TELEFON GDJE STE BILI?

Jedna od najvrjednijih vrsta osobnih podataka koje ostavljate za sobom su podaci o vašem položaju. Vaše mjesto boravka može vam otkriti puno toga o vama - od nečeg očitog poput vaših godina, do nečeg intimnijeg poput onoga tko vam je najbolji prijatelj. Vaše aplikacije možda neprestano prate i bilježe vaše pokrete, a da ni sami ne znate, a to može odati više informacija nego što biste željeli.

Pogledajmo aplikaciju koju najčešće upotrebljavate.

Pomoću donje skale razmislite i procijenite za svaku aplikaciju - treba li joj pristup vašoj lokaciji za pravilan rad.

Zapišite svoje tri glavne aplikacije:

APLIKACIJE 1:

APLIKACIJE 2:

APLIKACIJE 3:

Ova aplikacija mora znati gdje se nalazim:

Nikad

Ponekad

Uvijek

Hej!

Nekim će aplikacijama povremeno trebati pristup vašoj lokaciji, poput aplikacija za karte ili vremenske prilike.

Sada provjerite svoje postavke kako biste prilagodili dozvole za aplikacije kojima za rad nisu potrebni vaši podaci o lokaciji:

Android:
Postavke → Aplikacije → Upravljanje pristupom lokaciji za svaku aplikaciju

iPhone:
Postavke → Privatnost → Usluge lokacije → Upravljanje pristupom lokaciji prema aplikaciji

Bonus :)

Sad ste podatke o lokaciji ograničili besplatno za sve, pokušajte ograničiti pristup drugim ugrađenim značajkama na telefonu, kao što su kontakti, kamera i mikrofoni.

Okreni stranicu za nastavak!

TKO GOOGLE MISLI DA STE ZAPRAVO?

Kada upotrebljavate besplatne usluge poput Googleovih proizvoda, neprestano im dajete svoje podatke. Google sve te informacije može koristiti za izradu vašeg mrežnog profila, što oglašivačima može pomoći da shvate što bi vam se moglo svidjeti. Ali ponekad ovaj mrežni profil nije ono što biste očekivali.

Sada se pogledajte očima Googlea:

Da vidimo što oni misle. Prvo označite sve Googleove proizvode koje upotrebljavate:

Tražilica	Učionica
Gmail	Drive
YouTube	Hangout
Karte	Obiteljska veza

Idite na myactivity.google.com → Prijava → Ostale aktivnosti na Googleu → Postavke Google oglasa → Upravljanje postavkama oglasa →

Pomaknite se prema dolje da biste vidjeli kako su vam prilagođeni oglasi (ako je personalizacija oglasa isključena, uključite je dok radite aktivnost)

Jesu li vas iznenadili rezultati personalizacije oglasa? Možda su krivo shvatili vaše godine ili su rekli da volite peći a nikada u životu niste napravili tortu? Ako ne želite da vas profiliraju za oglase, **možete isključiti ovu značajku** na vrhu stranice.

Bonus :)

Na myaccount.google.com/activitycontrols, pauzirajte i svoje web aktivnosti, povijest lokacija i povijest YouTubea.

KADA DIJELJENJE POSTAJE OTKRIVANJE

Svi znamo da društvene mreže i mediji mogu biti izvrstan način povezivanja s prijateljima. Ali putem njih također otkrivamo puno informacija o sebi i to ljudima koje možda ne poznajemo, uključujući tvrtke koje su vlasnici tih platformi.

Želite li biti sigurni da podatke dijelite samo s prijateljima i sljedbenicima, ali ne i raznim aplikacijama? Odaberite jednu od sljedećih aplikacija i pogledajte koliko daleko možete doći slijedeći ove korake:

Hej!

Kada se prijavljujete na nove aplikacije, nemojte se prijavljivati putem svojih računa na društvenim mrežama jer to tvrtkama omogućuje međusobno dijeljenje vaših podataka. Pokušajte se umjesto toga prijaviti svojom adresom e-pošte.

Instagram

Profile → Postavke:
Račun → Sinkronizacija kontakata → [Isključi sinkronizaciju kontakata](#)
Račun → Povezani računi → [Prekini vezu s računima](#)

Snapchat

Profile → Postavke:
Dodatne usluge → Upravljanje → Postavke oglašavanja → [Isključite sve postavke oglasa](#)
Dodatne usluge → Životni stil i interesi → [Isključite sve Životni stil i interesi](#)
Dodatne usluge → Karte → [Isključi podatke o korištenju Karti](#)

Bonus :)

Koristite li bilo koju platformu za igre poput Fortnite ili Minecraft? Pokušajte ojačati svoje postavke privatnosti i na njima.

Moja digitalna privatnost

Čestitamo što ste stigli do kraja mrežne detoksikacije privatnosti. Sada se naslonite, opustite se i provjerite sve stvari koje ste učinili:

- Protresao sam svoje aplikacije i smanjio tragove podataka.
- Raščistio sam trag podataka o lokaciji.
- Vidio sam se očima Googlea.
- Prestao sam prekomjerno dijeliti platforme društvenih medija.

Čak i ako ste upravo učinili jednu od ovih stvari, već ste napredovali u svojoj privatnosti na mreži. Život u svijetu usmjerenom na podatke znači da ćete morati nastaviti vježbati svoje vještine privatnosti dok to ne učinite bez razmišljanja.

Proširite vijest! Potaknite svoje prijatelje i obitelj da i oni naprave Detox podataka.

SLJEDEĆE:
DIGITALNA
SIGURNOST

POJAČAJTE SVOJU SIGURNOSNU IGRU

...s čvrstim lozinkama

Da je internet samo mjesto za razmjenu slika pasa koji nose kostime dinosaura, ne bi bilo puno potrebe za sigurnošću. No, internet je mjesto na kojem provodite puno vremena, **pa biste trebali osigurati sigurnost svojih računara.**

Evo načina na koji možete izvršiti provjeru: koristite li ime svog ljubimca kao lozinku? U današnje vrijeme nema opravdanja za slabu lozinku. Kako hakeri postaju bolji u preuzimanju računara, tako ih morate i bolje čuvati.

Slijedeći upute Data Detox-a **naučiti ćete kako na najbolji način možete stvoriti jake i sigurne lozinke i time spriječiti pristup nepoznatih osoba vašim računima.**

Započnimo!

Proizvodi

TACTICAL
TECH

datadetoxkit.org
#datadetox

1

KAKO SE SPRIJATELJITI S HAKEROM

Postoji jednostavan način da se sprijateljite s hakerom - stvorite jednostavne lozinke kako bi se osjećali dobrodošlima.

Pokušajte pogoditi najčešće korištene lozinke koristeći sljedeće tragove:

1 Broji do šest (u brojevima).

2 Potrebna vam je za otključavanje računara.

3 Prve tipke na tipkovnici čine ovu riječ od šest slova.

4 Ja ću ... odgovor (najpopularnija tražilica).

5 Životinja koja se ljuđa s grana drveća i jede banane.

6 Pozovite hakera, učinite da se osjeća

Ovo je bilo lako, zar ne? Ako je vama lako, sigurno je tako i drugima koji pokušavaju ući na vaš račun.

Uobičajeno je odabrati lozinke koje se lako pamte i koje su osobne, ali to obično znači da nisu jedinstvene. Dakle, netko tko pokušava hakirati vaš račun to može napraviti kroz nekoliko nagađanja ili putem automatiziranih programa.

Bonus :)

Provjerite jeste li bili 'pwned' tako što ćete posjetiti **haveibeenpwned.com** i provjeriti je li vaš račun e-pošte umiješan u kršenje podataka. Ako saznate da jest, vrijeme je da zaštitite svoje lozinke!

2

ZBOGOM '123456'

Stvaranje vrhunskih lozinki je jednostavno. Sve što trebate je slijediti nekoliko osnovnih principa.

Vaše lozinke trebaju biti:

Duga - lozinke trebaju sadržavati najmanje 8 znakova. Još bolje? 16-20 znakova.

Jedinstvena - svaka lozinka koju koristite - za svaku web stranicu - treba biti različita.

Slučajna - vaša lozinka ne bi trebala slijediti logičan obrazac niti bi je trebalo lako moći pogoditi.

Sigurna - zaporke čuvajte na sigurnom mjestu i ne zapisujte ih tamo gdje bi ih netko mogao pronaći.

Privatna - nemojte dijeliti lozinke s drugima, osim ako oni ne dijele ili vam ne pomažu u upravljanju računom.

Zvuči teško za osmisliti, a kamoli se onda i sjetiti? Upravitelj lozinki, kao što je **1Password** ili **KeePassXC**, aplikacija je koja za vas izrađuje, pamti i sigurno pohranjuje sve stvari. Sve što trebate jest zapamtiti jednu glavnu lozinku da biste otključali ostatak.

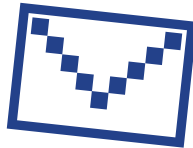
Jeste li znali?

Za provaljivanje lozinke od 12 znakova računaru će trebati u prosjeku 7,5 milijuna godina u usporedbi sa samo 2,6 dana za kombinaciju od 8 znakova.

Prijedite na sljedeći korak kako biste pronašli drugi način stvaranja jakih lozinki.

LjeNjivci d1vlje skaču! U superM@rketu

Zašto odjednom govorimo o ljenjivcima? Naslov ovog odjeljka je lozinka - slučajni niz riječi koje su toliko čudne da ih je zapravo lakše zapamtiti nego lozinku, ali uljezu ih je puno teže pogoditi.

Pokušajte napraviti svoju vlastitu. Zapišite pet slučajnih riječi da biste stvorili neobičnu frazu, poput naslova ovog odjeljka:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Sada nasumično pretvorite neka slova u **VELIKA SLOVA** i dodajte neke interpunkcije (!? - ",) i brojeve, a zatim ih ponovno zapišite:

1	2	3	4	5
---	---	---	---	---

Čestitamo, upravo ste si napravili zaporku!

Većina ljudi loše pamti slučajne kombinacije slova i brojeva (lozinke), ali je zato puno lakše pamtit fraze i riječi (zaporku).

Hej!

Zapamtite da lozinke ne biste trebali zapisivati tamo gdje ih netko može pronaći. To znači da ne možete koristiti gornju lozinku. Ali sada znate da ju trebate držati na sigurnom mjestu ili negdje gdje možete lako izbrisati tragove.

DVOSTRUKO ZAKLJUČAJTE SVOJA DIGITALNA VRATA

Ako ste slijedili sve gornje korake, nekome ste otežali provalu u vaš račun. Ali čak i super jake lozinke nisu nepobjedive.

Dvofaktorska autentifikacija (2FA) ili višefaktorska autentifikacija (MFA) u osnovi su dodatni sigurnosni sloj koji sprječava nekoga da uđe u vaš račun, čak i ako zna vašu lozinku - gledajte na to kao da ste stavili drugu bravu na svoja vrata.

Većina aplikacija nudi ovu značajku. Pokušajte je postaviti na neke od svojih računa:

Instagram:

Profil → Postavke → Sigurnost → Dvofaktorska autentifikacija → Započnite

Snapchat:

Postavke → Dvofaktorska autentifikacija

Google:

Prijavite se na <https://myaccount.google.com>
Sigurnost → Prijava u Google → o Potvrda u 2 koraka

Hej!

Ako vam nudi tu mogućnost, upotrijebite svoju e-poštu ili jednokratnu lozinku ("OTP") umjesto svog telefonskog broja. Na taj ćete način, ako ispustite telefon u wc školjku, i dalje moći ući na svoj račun.

Moja digitalna sigurnost

Čestitamo! Stigli ste do kraja detoksikacije digitalne sigurnosti. Sada se naslonite, opustite i provjerite sve što ste učinili:

- Znam koje lozinke ne smijem koristiti.
- Naučio sam pet osnovnih principa jakih i sigurnih lozinki.
- Stvorio sam vlastiti, jedinstveni pristupni izraz/zaporku.
- Postavio sam dvofaktorsku provjeru autentičnosti za barem jedan račun.

Sada kada ste se obranili od hakera, **prenesite svoje nove vještine prijateljima i obitelji**. Svatko s kim ste povezani vašim je naporima malo sigurniji.

**SLJEDEĆE:
DIGITALNA
DOBRBIT**

KAKO PREŽIVJETI PREKID

... sa svojim telefonom

Da li se ikad zagledate u ekran i ne znate kako ste tamo stigli? Ili ste možda jednostavno otišli na telefon da provjerite nešto, a zatim BAM! proveli ste sat vremena listajući Instagram?

Naši odnosi s tehnologijom mogu biti vrlo zahtjevni, posebno sa svim zvučnim signalima, pingovima, svjetlima i upozorenjima. Ponekad je teško sjetiti se zašto uopće volite imati telefon.

Slijedom ovog Data Detox-a **naučit ćete kako izgraditi bolji odnos sa svojim uređajem.**

Započnimo!

1 RAZMISLITE O DOBRIM VREMENIMA

Tehnologiju možemo voljeti ili mrziti. Stvari koje volimo, poput stvaranja prijatelja i druženja, također mogu biti stvari koje mrzimo, poput osjećaja usamljenosti ili straha od propuštanja nečega (FOMO-a).

Na kojim sadržajima najčešće provodite svoje vrijeme na internetu? (Igranje igara, čavrljanje s prijateljima, gledanje televizije?). Zapišite to u srednji okvir. Sada u prostor oko njega zapišite ono što vam se sviđa ili ne sviđa u toj aktivnosti.

VOLIM	NAJVIŠE VREMENA NA INTERNETU PROVODIM	NE VOLIM

Bonus :)

Mislite li da možete do kraja ovog Detox-a podataka prekrížiti barem jednu stvar u stupcu „ne sviđa mi se“? Razmislite o tome kako postići ravnotežu da biste na najbolji način iskoristili svoj uređaj.

2 ZAPAMTITE, NISTE VI KRIVI

Možda vam se čini kao da vam svi govore da odložite telefon. No, jeste li ikad pomislili da možda niste vi krivi što ste toliko zakačeni? Postaje druga priroda lajkanja, pomicanja i dijeljenja te su određene dizajnerske značajke često krivci zašto toliko puno vremena provodimo na mreži.

Pokušajte uskladiti značajke dizajna s lijeve strane s aplikacijama s desne strane.

●●● **Mjehurić za tipkanje** - one tri točke koje označavaju da netko tipka. Oh, neizvjesnost!

Trend - novi ples, meme ili stil koji je svugdje u vašim novostima.

▶ **Automatska reprodukcija** - nema potrebe za klikom, sljedeći videozapis reproducirat će se za 3, 2, 1 ...

∞ **Beskonačni zamah** - sadržaj koji se sam učitava.

👤 **Kutija plijena** - igrače nagrade ili valuta koju možete iskoristiti za više robe.

♥ **Sviđa mi se** - palac gore ili srce za potvrdu sadržaja.

★ **Niz** - nagrada za odanost. Izgubi ga i moraš početi ispočetka.

🔄 **Povucite za osvježavanje** - neizvjesnost dok čekate da se učita još sadržaja.

1. YouTube
2. TikTok
3. Snapchat
4. Fortnite
5. Instagram
6. Netflix
7. Spotify
8. WhatsApp

Hej!

Možda ćete otkriti da se određene značajke dizajna nalaze u više aplikacija.

Okrenite stranicu za još!

Jeste li znali?

Prosječna osoba prosječno tapka, klika i prevlači telefonom preko 2.600 puta dnevno. Koliko puta vi to napravite?

IMAJTE MALO UDALJENOSTI

Pa ako je dizajn dizajniran da vas privuče, što možete učiniti u vezi toga? Dobra stvar je što većina platformi olakšava pobjedu nad tim dizajnerskim trikovima, bilo ugrađenim podsjetnicima - poput Instagram-ovog 'Svi ste uhvaćeni' - ili jednostavnom promjenom postavki.

Evo nekoliko stvari koje možete učiniti:

WhatsApp

Postavke → Račun → Privatnost → Čitanje računa → Isključi

YouTube

Automatska reprodukcija → Isključi

Instagram

Profil → Postavke → Vaša aktivnost → Postavke obavijesti → Pauziraj sve

TikTok

Profil → Privatnost i postavke → Digitalna dobrobit → Upravljanje vremenom zaslona → Uključite i postavite vrijeme

Imajte na umu da ove postavke ne moraju biti uvijek promijenjene. Trik je u tome da prijeđete prvu prepreku - da ne provjeravate telefon svake minute. Kad ih ponovno uključite, možda ćete shvatiti koliko su notifikacije bile dosadne i nepotrebne.

Bonus :)

Možete li se sjetiti još jednog životnog trika kojim biste ograničili koliko često provjeravate telefon?

KORISTAN SAVJET

POKUŠAJTE JOŠ JEDNOM

Ako želite da vaš odnos s telefonom funkcionira, to mora biti pod vašim uvjetima. Vratite se na prvu vježbu, gdje ste zapisali što vam se sviđa u korištenju tehnologije. Ona može biti prilično dobra, zar ne? Trik je u tome da uživate u vremenu koje provodite na mreži.

Odaberite vlastite sigurnosne kopije kako bi vam pomogle. Evo nekoliko koje možete isprobati:

Stavite telefon licem prema dolje, ili još bolje, izvan pogleda.

Privremeno utišajte ili isključite obavijesti.

Ako ljude iznervira što koristite telefon, objasnite im što radite (sjetite se, njima to jednostavno izgleda kao da buljite u ekran).

Uhvatili ste se kako posežete za telefonom? Zapitajte se zašto.

Provjerite statistiku upotrebe - i izazovite sebe ili prijatelje da biste je smanjili.

DATA
DETOX
KIT

Moja digitalna dobrobit

Čestitamo! Stigli ste do kraja detoksikacije digitalne dobrobiti. Sada se naslonite, opustite i provjerite sve stvari koje ste učinili:

- Prepoznao sam što volim i što ne volim u korištenju tehnologije.
- Primijetio sam neke uobičajene značajke dizajna u aplikacijama koje koristim.
- Naučio sam kako isključiti neke od tih značajki dizajna.
- Pronašao sam vlastiti način za uspostavu uravnoteženijeg odnosa s tehnologijom.

Biti pametan sa svojim pametnim telefonom ne znači baciti telefon u rijeku, **to znači pronaći način da uživate u tehnologiji, a da vam ona ne preuzme život.** Pogledajte možete li neke svoje tehnike dobrobiti podijeliti s prijateljima i obitelji.

SLJEDEĆE:
DEZINFORMACIJE

DEZINFORMACIJE
I

DEZINFORMACIJSKE BORILAČKE VJEŠTINE

... i kako njima posjeći kaos

Internet je more informacija - divovska mreža priča, vijesti o poznatim osobama i političarima, oglasi koji vam pokušavaju prodati najnoviji par tenisica, mišljenja o SVEMU i milijarde životinjskih memea. Ima toliko toga za ponuditi!

Ali ponekad je teško shvatiti što je istina, što je lažno i što sve leži između.

U ovom Detoxu podataka naučit ćete o moći dijeljenja s pažnjom.

Započnimo!

Proizvodi

TACTICAL
TECH

datadetoxkit.org
#datadetox

1

PUKNITE MJEHURIĆ S FILTROM

"Mjehurić s filtrom" je sadržaj koji vidite na temelju onoga što algoritam misli da će vam se svidjeti. Zvuči dobro? Prikazivanje osobnog, relevantnog sadržaja može biti sjajno, ali jeste li ikad razmišljali o svim stvarima koje ne vidite?

Prvo razmislimo koje informacije vidite, a koje ne.

Uparite se s prijateljem ili članom obitelji i slijedite ove korake na svojim pojedinačnim Instagram računima:

Idite na **Search & Explore** (druga ikona slijeva pri dnu)

Zapišite **prvih 5 stvari** koje vidite u lijevom oblaciću. Zapišite ono što vaš partner vidi u desnom oblaciću (poput nogometa, šminke, ribolova itd.). Ako postoje podudarnosti, napišite ih u razmak između:

Što ti vidiš:	Vidite oboje:	Što oni vide:
1	1	1
2	2	2
3	3	3
4	4	4
5	5	5

Sadržaj u vašem mjehuriću filtra nalazi se tamo jer Instagram algoritam nadgleda kako stupate u interakciju sa sadržajem.

Ne možete uvijek rasprsnuti mjehurić s filtrom, ali ga možete učiniti puno većim. Svida li vam se nešto u mjehuriću filtra vašeg susjeda? Potražite taj sadržaj tražeći ga na Instagramu i vjerojatno ćete uskoro otkriti da se počinje pojavljivati i kod vas.

Dal si znao?

Mjehurići s filtrom ne postoje samo na društvenim mrežama. Također se javljaju na web lokacijama za streaming poput Netflix, rezultatima tražilice poput Googlea i video platformama poput YouTubea.

Hej!

Interakcija sa sadržajem ne znači samo sviđanje i dijeljenje, ona može značiti i vrijeme koje provodite gledajući nešto.

2

PREPOZNAJTE KADA VAS MAME

Klik- mamac izraz je koji se koristi za opisivanje pretjerano senzacionalnih ili izmišljenih naslova koji provociraju ljude da kliknu na njih. Možda se naslov činio uzbudljivim, ali članak je zapravo stvarno bio pitom. Pokazalo se da niste ni šokirani niti iznenađeni. Kada ste zadnji put kliknuli naslov ili video zapis koji je zvučao ovako ...

"NEĆETE VJEROVATI U OVE TRIKOVE ZA ULJEPŠAVANJE (BROJ 5 JE ŠOKANTAN!)"

"NEVJEROJATNO! JELA JE OVO SVAKI DAN I SADA ..."

"ČOVJEK PROTIV MORSKOG PSA: IZNENADIT ĆE VAS ONO ŠTO SLIJEDI ..."

Zamislite nekoga koga dobro poznajete. Pokušajte sada izraditi vlastiti naslov klik - mamca za njih. Zapamtite, treba im privući pažnju i učiniti ih dovoljno znatizeljnim da kliknu:

NAZIV

Iako bi moglo biti zabavno stvarati šokantan ili bizaran sadržaj, tvrtke i vlasnici web stranica zarađuju od stvaranja zavaravajućeg sadržaja koji provocira ljude da kliknu i ponekad doprinose širenju dezinformacija.

Okrenite stranicu za još!

DIJELJENJE S PAŽNJOM

Postoje razne vrste drugih lažnih ili obmanjujućih informacija koje se mogu brzo proširiti, i prije nego što ih prepoznate, već ih dijele ljudi kojima vjerujete. Važno je razmisliti o svojoj ulozi u širenju informacija.

Zapišite posljednju stvar koju ste podijelili s prijateljima:

Sada pokušajte odgovoriti na sljedeća pitanja:

Što je privuklo vašu pažnju?

Na primjer, je li imao šokantnu sliku?

Gdje ste to vidjeli?

☐	društveni mediji
☐	vijesti
☐	aplikacija za chat
☐	ostalo

Tko ga je stvorio? Na primjer, koja web stranica, autore?

Zašto je napravljen sadržaj? Možete odabrati više odgovora.

☐	provocirati
☐	nadahnuti
☐	educirati
☐	informirati
☐	zabavljati
☐	druge

Zašto ste ga podijelili?

Zapitajte se: "Podijelivši to, jesam li svijet učinio boljim mjestom?"

DA

NE

Je li vam bilo teško odgovoriti na sva pitanja? Pomno promišljanje može biti nezgodno, pogotovo ako ste tek uočili nešto što vas šokira ili zapanji. **Dobro razmislite prije nego nešto podijelite.**

SHVATITE SVOJU MOĆ STVARANJA VALOVA

Dijelimo sadržaje iz različitih razloga - dosade, humora, uzbuđenja - ali i zato što nam je stalo do nekih tema. Pitanja do kojih nam je stalo dio su onoga što jesmo. Ona utječu na ono što kažemo, kako postupamo i s kim se družimo, a ista pravila vrijede i za ono što radimo na mreži.

Zamislite pitanje ili temu do koje vam je stalo i zapišite je ovdje (poput klimatske krize, feminizma, prava životinja, sporta, hrane).

Pokušajte sada odgovoriti na sljedeća pitanja označavanjem okvira:

Vidio sam druge korisnike interneta u interakciji s ovom temom...

dijeljenjem šokantnih članaka iako sadržaj možda nije istinit

dijeljenjem misli kao da su činjenica, iako je to vjerojatno samo njihovo mišljenje

dijeljenjem slika za koje se čini da su nešto što nisu

sljedeći trend, jer je viralan

Izražavate li aktivno ono do čega vam je stalo? Ljudi često dijele stvari s kojima se ne slažu jer žele istaknuti stav. Sljedeći put kad vidite kako se šire dezinformacije o temi koja vas zanima, usporite prije nego što komentirate, podijelite ili objavite. A ako se osjećate ugodno, pokušajte ih označiti kao netočne ili obmanjujuće informacije.

Jeste li znali?

Kad su se 2019. godine razbuktnali požari u amazonskoj prašumi, svjetski čelnici, uključujući francuskog predsjednika, nesvjesno su dijelili lažne slike o njima, a koje su kružile internetom.

Moje borilačke vještine protiv dezinformacija

Čestitamo! Došli ste do kraja detoks kure protiv dezinformacija. Sada se naslonite, opustite i provjerite sve što ste učinili:

- Shvatio sam kako izgleda moj mjehurić s filtrom.
- Naučio sam kako uočiti naslove klik - mamaca.
- Razmislim prije nego podijelim.
- Razmišljao sam o tome kako svoje nove vještine mogu koristiti na temama do kojih mi je stalo.

Internet nas može preplaviti, ali ako svi pokušamo usporiti i pametno dijeliti, on će postati bolje mjesto. Prenesite svoje nove vještine prijateljima i obitelji i provjerite možete li proširiti pozitivu.

Ako tražite još savjeta o detoksikaciji podataka za sve uzraste, posjetite datadetoxkit.org.